

VĚDECKÁ KAVÁRNA

Čech a Slovenka míří na prestižní institut

VÍDEŇ Dvojice vědců, kteří dostali štědré evropské granty, začne pracovat v Institutu vědy a techniky (IST – Insti-

tute of Science and Technology) v Rakousku. Slovenka Eva Benková a Čech Jiří Friml se do nově budovaného prestižního pracoviště nedaleko Vídně, v katastru historického městečka Klosterneuburg, přesunou koncem roku. Nyní bylo oznámeno, že prošli ostrým výběrovým řízením. Počet držitelů štědrých ERC grantů v Institutu vědy a techniky tak vzrostl na úctyhodných deset. Rostlinný biolog Jiří Friml v roce 1997 vystudoval Masarykovu univerzitu v Brně, doktorát si odešel dělat na Ústav Maxe Plancka do Kolína nad Rýnem v Německu, druhý pak obdržel na své alma mater. Pracoval na univerzitě v Tübingenu, od roku 2006 byl profesorem na univerzitě v Göttingenu. V roce 2007 se přesunul do Belgie – na Flanderský biotechnologický institut v Gentu. Loni získal ERC grant pro mladé vědce. Věnuje se rostlinnému hormonu auxinu, který řídí růst kořenů, listů a květů, zraje plodů, ale třeba i otáčení za sluncem. Je držitelem několika prestižních cen.

S Evou Benkovou mají hodně společného. I ona vystudovala Masarykovu univerzitu, konkrétně molekulární biologii a genetiku. Doktorát si udělala v Biofyzikálním ústavu Akademie věd. Působila také v Kolíně nad Rýnem, v Tübingenu a nyní v Gentu. ERC grant pro začínající badatele získala už v roce 2007. Věnuje se studiu rostlinných hormonů, při svých výzkumech využívá modelovou rostlinu huseníček. he

Bomby v balíčcích
V dubnu 2011 vybuchl v sídle společnosti Swissnuclear balíček s bombou a zranil dva pracovníky. Firma zastupuje několik energetických společností v zemi, která získává 40 procent energie z atomových elektráren. Švýcarská vláda sice zmrazila v reakci na havárii ve Fukušimě plány na výstavbu nových reaktorů, ale anarchistům to nestačí. Současně se švýcarským atentátem podnikli i další bombové útoky v Itálii a Řecku.

Zkuste si prožít noc v kůži netopýra

PRAHA Hořely vám někdy ruce? Poznáte, jak zpívá strnad? Víte, jaké to je, být netopýrem, jak chutná moře, jak se rýžují drahé kameny a že i minerály září? Tyto a mnohé další programy si můžete vyzkoušet v noci z 9. na 10. června v prostorách Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. Program začíná v 19 hodin. mat

Kapitáne, kam s tou lodí?

101 VÝLETŮ S DĚTI
V trafice nebo přes SMS, více na straně 9

Vědci se také strílejí

Anarchisté rozšířili pole působnosti, útočí na pracoviště, kde se vyvíjejí počítače a nové technologie

JAROSLAV PETR

Před časem do práce nedorazil Roberto Adinolfi. Když vyšel z domova, zastavila u chodníku motorka s dvěma muži v přílbách. Spolujezdec vytáhl z kapsy pistoli a třikrát na Adinolfiho vystřelil. Triapadesátiletý ředitel italské společnosti Ansaldo Nucleare, provozující atomové elektrárny, byl naštěstí zasažen jen jednou, a to do nohy nad kolennem.

Adinolfi se jako jaderný inženýr podílel na renovaci francouzské atomové elektrárny Superphénix nebo na výstavbě rumunské atomové elektrárny Cernavoda. Působil také jako viceprezident Italské asociace pro jadernou energii.

Policejní do počátku vyšetřování sledovala stopy vedoucí k anarchistům, kteří nedávno ohlásili „posun do nové fáze, která může vyústit v ozbrojené akce“.

Čtyři dny po atentátu bylo jasné, že policie tipovala správně. Ke střelbě na jaderného inženýra se dopisem zaslalým do redakce deníku Corriere della Sera přihlásila anarchistická skupina, která si říká „buňka Olga“ na počest anarchistky Olgy Ikonomiduové, uvězněné v Řecku za přípravu útoku na nanotechnologické výzkumné centrum.

Buňka Olga je součástí hnutí označovaného jako Informal Anarchist Federation – International Revolutionary Front (IAF/IRF). To má v poslední době na svědomí útoky proti vědcům a výzkumným institucím po celém světě.

Bomby v balíčcích

V dubnu 2011 vybuchl v sídle společnosti Swissnuclear balíček s bombou a zranil dva pracovníky. Firma zastupuje několik energetických společností v zemi, která získává 40 procent energie z atomových elektráren. Švýcarská vláda sice zmrazila v reakci na havárii ve Fukušimě plány na výstavbu nových reaktorů, ale anarchistům to nestačí. Současně se švýcarským atentátem podnikli i další bombové útoky v Itálii a Řecku.

Už v prosinci roku 2010 vybuchly balíčkové bomby zasláné z Itálie na římské ambasády Řecka, Chile a Švýcarska. Dopis nalezený v obalu bomby požadoval propuštění anarchistů, kteří byli zatčeni v souvislosti s přípravou bombového atentátu na curyšské nanotechnologické laboratoře provádějící výzkum a vývoj pro počítačovou společnost IBM.

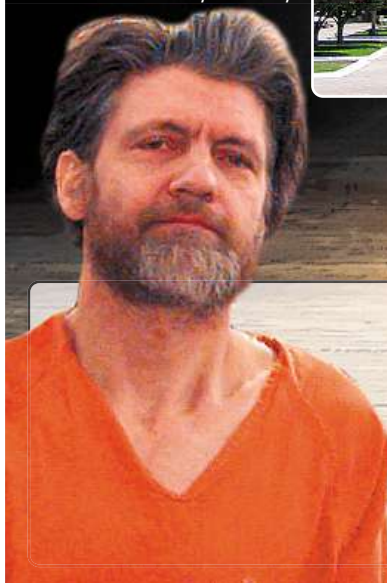
Útoky na nanotechnologické laboratoře zažilo v roce 2011 také Mexiko. Balíčková bomba, která vybuchla na věhlasné technice v Monterey, zranila dva výzkumníky v oboru nanotechnologií. Škody mohly být mnohem větší, kdyby bomba neselhala a vybuchla celá. Podle policejních pyrotechniků mohl výbuch způsobit zhroutil celou jedné části univerzitní budovy.

Cílem anarchistů se v poslední době stávají vědci. Balíčkové bomby a střelba míří zejména do jaderných center a laboratoří pro vývoj nano- a biotechnologií.

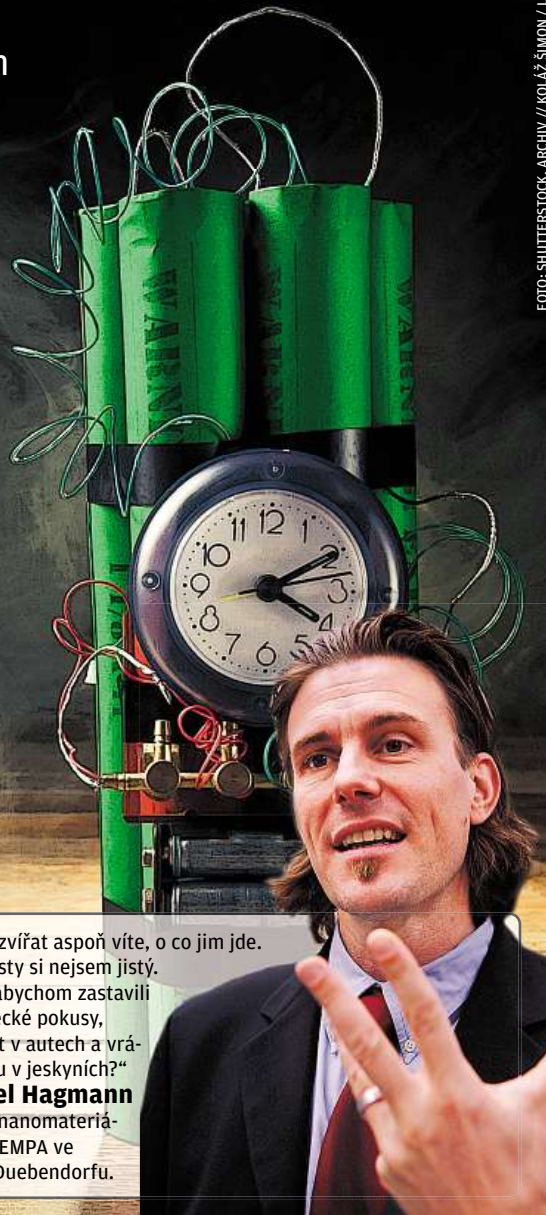
Třikrát vystřelili anarchisté na **Roberta Adinolfiho**, ředitele italské společnosti Ansaldo Nucleare, během jeho cesty do práce. Naštěstí jej kulka zasáhla jen jednou, a to do nohy nad kolennem.

Útoky proti nanotechnologickým laboratořím zažilo v roce 2011 také Mexiko. Balíčková bomba, která vybuchla na věhlasné technice v **Monterey**, zranila dva výzkumníky.

Anarchisté jsou pokračovatelé **Unabombera Theodora Kaczynského**, který během dvacetileté teroristické kampaně zabil zaslannými bombami tři lidi a 23 jich zranil. Ve svém manifestu „Průmyslová společnost a její budoucnost“ odmítl současný rozvoj vědy a technologií.

„U ochránců zvířat aspoň víte, o co jim jde. Ale s anarchisty si nejsem jistý. Chtějí snad, abychom zastavili všechny vědecké pokusy, přestali jezdit v autech a vrátili se k životu v jeskyních?“ řekl **Michael Hagmann** z ústavu pro nanomateriálový výzkum EMPA ve švýcarském Dübendorfu.

vy. Anarchistické akce se rozhořely i ve Velké Británii. Tam například aktivisté vyřadili z provozu systém zabezpečující řízení železniční dopravy v okolí Bristolu. Cílem bylo narušit dojíždění lidí pracujících ve vývoji pro armádu do práce.

Stačí jen jiskra

Teroristickými útoky proti vědcům prosluli především ochránci zvířat. Ve Spojených státech figuruje od roku 2009 na seznamu nejnebezpečnějších teroristů Daniel Andreas San Diego. FBI ho charakterizuje jako „nebezpečného a ozbrojeného“. Na čtyřiařicetiletého vegetariána s teletováním znázorňujícím vybuchující a hořící budovy je vypsána odměna čtvrt milionu dolarů. Na hrudi má vytetované své životní motto: „Stačí jen jiskra.“

San Diego připravil v roce 2003 bombové atentáty v budovách nejméně dvou velkých biotechnologických firem. Jen náhodou se jeho útoky obešly bez obětí na životech. Ve Spojených státech spáchali ochránci zvířat v letech 1979 až

2008 asi dva tisíce kriminálních činů a způsobili škody za 110 milionů dolarů.

Nová vlna terorismu má podstatně širší záběr a mnohem méně jasné cíle.

„U ochránců zvířat aspoň víte, o co jim jde. Ale s anarchisty si nejsem jistý. Chtějí snad, abychom zastavili všechny vědecké pokusy, přestali jezdit v autech a vrátili se k životu v jeskyních?“ řekl v rozhovoru pro časopis New Scientist Michael Hagmann z ústavu pro nanomateriálový výzkum EMPA ve švýcarském Dübendorfu.

Dnešní ekoteroristé se v mnohém podobají Tedu Kaczynskému, známému také jako Unabomber. Před dopadením v roce 1997 zabil během dvacetileté teroristické kampaně zaslannými bombami tři lidi a 23 jich zranil. Kaczynski ve svém manifestu „Průmyslová společnost a její budoucnost“ odmítl současný rozvoj vědy a technologií. Podle něj postupuje věda slepě a nebere ohledy na blaho lidstva. Řídí se pouze touhami samotných vědců a přáními vládních úředníků či ve-

dení firem, které na výzkum poskytují prostředky.

S potěšením se ozbrojili

Atentátníci z buňky Olga se odvolávají na ideologa anarchismu Michaila Alexandroviče Bakunina, který žil v letech 1814 až 1876. O vědcích tvrdil, že „nemají ani cit, ani srdce pro jednotlivce a živé bytosti“. Italská anarchistka jsou přesvědčeni, že Roberto Adinolfi je právě takový bezcitný vědec. Dokládají to jeho reakcemi na havárii atomové elektrárny ve Fukušimě.

„V Japonsku jsou desetitisíce mrtvých, ale ani jeden z nich není obětí havárie atomové elektrárny,“ řekl Adinolfi a měl pravdu. Zatímco zemětřesení a následná tsunami zabily, při havárii atomových reaktorů nedošlo k vážnější újmě na zdraví dokonce ani u záchranářů, kteří pracovali v samotné elektrárně.

„Adinolfi dobře ví, že je jen otázkou času, než evropská Fukušima zaseje smrt na našem kontinentě,“ píše teroristé ve svém prohlášení a vyjadřují přesvědčení, že jaderné-

mu inženýrovi atentátem „vrátili aspoň malou část utrpení, jež on způsobil světu“.

Stejně nebezpečí jako v atomové energetice spatřují anarchističtí ekoteroristé v dalších vědních oborech. Za jeden z hlavních cílů svých útoků považují nanotechnologii, které podle nich ohrožují životní prostředí. Silným motivem anarchistů z buňky Olga a spojenců, které mají v Mexiku, Indonésii, Rusku, Řecku, Španělsku, Peru, Argentíně, Velké Británii a mnoha dalších zemích, je však i zvrácená radost z násilí.

„Ačkoliv nemilujeme násilnou retoriku, zažíváme určité potěšení z toho, že jsme se ozbrojili a že jsme zasunuli náboje do zásobníku. Vzali jsme pistoli, vybrali si oběť a sledovali ji... jsme si vědomi rizika, které podstupujeme, ale zároveň prožíváme radostné pocity,“ píše italská atentátnice ve svém prohlášení.

Autor je profesorem České zemědělské univerzity a pracuje ve Výzkumném ústavu živočišné výroby v Praze-Uhřetěvesi

A komu výzkumem prospějete?

TOMÁŠ GRIM

Nimráte se v nicotnostech, ocenila naši práci manželka kolegy, který se také zabývá vztahem mezi kukačkou a jejími hostiteli. O společenské a ekonomické závažnosti nímraní se v životě kukaččím není pochyb. A daňový poplatník kvílí: „K čemu je to dobré, prokrindapána?“

Některé vědci zdůvodňují svou činnost potřebou spasit svět. Jiné motivuje osobní zisk či potřeba ocenění. Každý normální vědec však začal dělat vědu proto, že se zděval. Nic v rozporu s možností, že její posleze posednou démoni spásitelství, zisku či slávy. Na začátku stojí zvidavost: jak svět funguje?

Jak fungují kvarky či škvarky, jak roste avokádo, co způsobuje zbarvení kukaččího vejce? Praktické využití odpovědí vůbec nevstupuje do hry, prvotní zvědavost se neřídí praktickým imperativem!

Jistě: za účelem získání prostředků na ukojení institucionalizované zvědavosti (Akademie věd, univerzity) bývá užitečné populisticky mávat reklamním praporem „za lepší zubní sklovinu“. To je ovšem jen účelová reklama. Férovější badatel nebloumáji kolem horké kaše: na otázku ohledně motivace své práce, která zachránila mnoho životů, odpoví profesor Antonín Holý: „Nezachraňuji lidstvo, jen v laboratoři rád tvořím nové látky, které až dosud na světě neexistovaly.“

Otázka „Komu tímhle výzkumem prospějete?“ patří do básnického cyklu Zbytečné otázky v životě. Prospěch jako hodnotící kritérium se hodí stejně na vědu jako na umění. Do divadla nechodíme, abychom přežili, ale abychom se pobavili. Galerie nenavštěvujeme z existenčních důvodů, ale abychom se pokochali. Vědecký výzkum neděláme proto, že by bez něj republika zanikla; děláme jej, abychom se poučili o světě,

ve kterém žijeme. Vyspělá společnost se pozná podle toho, že si může dovolit zbytečný luxus.

Tedy uspokojení „nenutných“ potřeb nad rámec zaplnění žaludku a přístřeší. Luxus, jako je vnímání krásy (galerie, divadla) či uspokojení zvědavosti (populárně-vědecká literatura, planetária, přírodovědné vzdělávací dokumenty). Týká se to ovšem i České republiky, která patří ke státům, kde si i průměrný občan – navzdory typicky českému bolestnému skuhráni nad jakýmikoli poměry – lebedí v rozmařilém luxusu (což je patrné každému, kdo okusil tropickou „idylku“). Bez divadel, galerií, muzeí, oper či výsledků základního výzkumu bychom se dobře obešli – jako většina obyvatel rozvojových zemí. Kdo z nás by mnil?

Těch pár drobků HDP utracených za opravování Klimtových obrazů, opravu Národního muzea či hledání odpovědi na otázku „Má

globální změna klimatu vliv na hnízdění chování sýkory koňadry?“ nejsou vyhozené peníze a nebylo by lepší investovat je jinak. Máme tendenci přehlížet, že nákup stíhaček Gripen má totožný praktický význam jako poznání sýkorek, tedy nulový; ohledně významu estetického a poznávacího je to s hromadou neužitečného železa – na rozdíl od sýkorek – opět nula. Je dobré na to nezapomínat. Třeba při diskusích o podpoře české vědy.

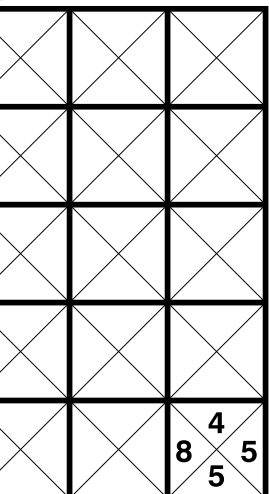
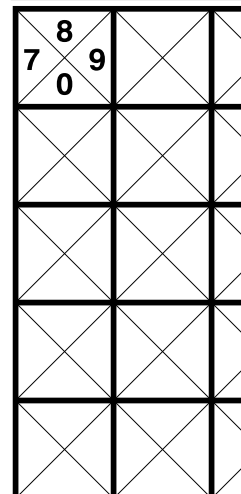
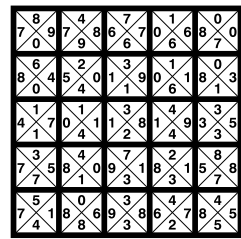
Kdybychom zbourali Národní divadlo a ze získaného materiálu postavili kravin, praktická užitečnost by se zvýšila dramaticky (z nuly to jde jen nahoru). Leckdo se však neubrání pocitu, že praktická užitečnost není vše, co pro hodnotný život potřebujeme. Snad proto zatím cihly Národního divadla, potažmo výzkumných ústavů a univerzit, nerozechvívá bučení skotu.

Autor je biolog

DUCHOCVIČNA

ČÍSELNÁ SKLÁDAČKA

Sestavte čtverce tak, aby v obrazci navzájem sousedily stejnými čísly.

Úloha Jindřicha Pěnička převzata z časopisu Křížovka a hádanka.

